

Hame's ref.

3:21

1789

173

המאסף

לשנה

5550

ה'תק"ן

תקופה ראשונה

תשרי חשון כסליו

Königsberg und Berlin, 1789.
In der orientalischen Buchdruckerey.

לוה המכתבים

צד

שירים

כ	י - ל	אשרי אנוש יבחר חושיה
ג	ש - ג	אחרי כלות הרעם
ח	ר' מאיר אברניק	כצל ימינו עלי ארץ
כח	ז - ל	למנצח בנגינות שירי הפארת
לג	ר' משה ענסהיים	על האעד הגדול במדינת צרפת

משלי מוסר

כו	י - ל	הערבי הרעב
פה	י - ר - ע	העטלף והתמיד המדבר

מכתבים שונים

כד	***	הנהגות שתיים
לח	מ . . פ . . סט	אגרות משלב האשתומעי
סה	ר' הירץ ווייל	הפלה על בני המלך
סט		שלשה חרות לחנוכה
פ		המשך אגרות משרם

באור ספרי הקודש

ט	ר' אהרן האללי	שמואל ב' ה' וי"ז
כ	ר' יואל ברו"ל	דהנ"ל ודה"י א' מ"א

מסלול הטבע

ענ	ר' אהרן האללי	רבות וחסרון המים
----	---------------	------------------

1900

v. 6

LBI
140310

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

Martwig Bessely

המאסף

ה'תק"ן

תקופה ראשונה

אֲשֶׁרִי אֶנּוּשׁ יִבְחַר תּוֹשִׁיָה

לֹא מִלִּין מִדַּעַת נִבְעֵרוּ

אֲכֵן זֹאת הִיא חֲכָמָה פּוֹרִיָה

בָּהּ אֶמֶת וְצֶדֶק נִהְדָּרוּ

י - 5

המאסף

חדש תשרי תקנ

שירים

מומזר לתורת

אחרי בלות הרעם וישב לרמומה •

הרעם בסאון חלף וסער
ומישאתו חיל אחו שדה ויער
נתם • ובמיעל קטור דהרות גלגליו פחדו •
ועל נאות דשא נבלי שחקים
נפרית מלאות רבו בקנים
ספו • ולב עובר אורח עוד לא יפחידו •

וידוכס הסער • וקול דממה
ירעש לראט לרוח ימה
מתהלך בין סבכי שיח וסוף נחום •
עדת חפנף זמיר חדשה
יספה שנית שושנה כי יבשה
הפיק ריחה • החליף פח •

מי זה העיר הצפון וירעם בקול נורא ?
 מי צרר עבים ונערמו כהררים בסערה ?
 מי בעוזו ידו כוכד משאם הטריח ?
 להיות ממעל בראי מוצק חזקים ?
 את חוג הקשת בחריר הוא בשחקים
 מקצה השמים ועד קצהו מי המתח ?

הלא אתה אלי , סלעי , עושה גדולות
 רוחך אש מבער רעם וחזיו קולות
 פומר ויפח מי ים וסערה ;
 תשא כנפי שחת וחנוה כלו
 מצוקי החר , וארץ ותבל בחריר ימלו
 ערה מגיל , מבול משוש נבערה •

רצונה תעטיף שירת שפיים
 תערה עמקים עדי עדים
 ואברי רוח בטליה ירקרק יבהירו ;
 תסתיר פניה כמו רגע ואינימו ,
 מהולך על ארבע עד רמש האדמה ,
 בעבור קיטור הכבשן לפני סופה , יעבורו •
 בצבא

בִּצְבָא הַשָּׁמַיִם בְּלִהְקֵת כּוֹכְבֵיהֶם
 נִזְדְּעוּ עֲקֻבוֹתֶיהָ , דְּרִכָּתָּהּ עַל־יָחִים ,
 אֶתָּה הָאֵל ! נִצַּח וְעַד מַעֲטָה !
 עוֹלָמוֹת רַבּוֹת מִחוּל תִּרְבִּיּוֹן
 גַּם בְּעֵין הַשֹּׁחַק בֶּל תִּחְזִיּוֹן ,
 יִדְיָךְ עֲצָבָם , הִמָּחַ יִצִּירִי בִפִּיהָ !

בְּעוֹר הַשִּׁבְרֵת לַיֵּל עָלָה בַּתְּחוּהוֹ
 וּפְנֵי תֵבֵל חָבוּשׁ בְּבוּהוֹ
 אֶתָּה הַסִּירוֹת הַמִּסְוָה מַעַל פְּנֵיהָ ,
 קִרְאַתָּה לַתְּחוּהוֹ וְתִצְוָה לְלִדָּתָהּ
 וַיְהִי חֶלֶד – וַהֲנֵה עוֹמֶדֶת
 כְּמֵאוֹ , אֶרֶץ , תֵּבֵל , וְצִיָּאָתָהּ *

מִמּוֹנָה עֲבַעְפִּיךָ קִפְאוֹן וַחֲשִׁיכָה יָגִיה
 יִתְמַלְטוּ בְּדוּדִים וְהָיוּ לְמֵאוֹרוֹת בְּרָקִיעַ
 לְמֵאוֹר חֲגֻדוֹל לְטוֹהֵר , לְאוֹר יִקְרוֹת *
 בְּגֻדוֹל זְרוּעָה תְּלִיָּתָהּ עָלֵי בְּלִימָה
 מוֹשְׁכוֹת בְּסִיר עֵישׁ עֵישׁ וּבִימָה ,
 מִה בַּשֹּׁחַק יִנְשֵׂא , וּמִה בַּחוּג מִזְרוֹת *
 אֱלֹהִים

אלהים מה מאוד גדלו מעשיך :
 אֲנִי , לא לבד אֶהְיֶה כֹחַ מִפְעֻלוֹתֶיךָ
 יֵאֵיר מִבֵּין כָּל יְצוֹר תִּבְל מְלָאָה :
 גַּם טוֹבְךָ , אֲבִי וְאֵלִי : וְאַמְוִנָתְךָ
 אֲשֶׁר הִעֲבַרְתָּ עַל פָּנַי כָּל בְּרִיּוֹתֶיךָ
 נוֹדַע בְּשֹׁפֶל הַבְּרוּאִים , בְּצִעִיר הַתּוֹלָעָה • -

כָּאוֹר נֹגַח מִמַּעֲטָה שְׁלֻמוֹתֶיךָ ,
 יֵרִיק בְּרֻכּוֹתָיו לַתִּבְל אֶרֶצְךָ ,
 בְּמִרְחָק יָה עֲצוֹם וּרְחֹב יָדַיִם ,
 עַד הָאֵרֶץ בְּלִבְנוֹן גְּדוֹל הַקּוֹמָה ,
 וְעַל הָאֲזוֹב יֵצֵא מִקִּיר הַחוֹמָה ,
 עַד כְּלָנָה יֵאֵיר גִּרּוֹ יִפְרוֹשׁ קַרְנֵי־סָבִיב :

כֹּחַ תִּבְלִין בְּטוֹבְתְךָ שֶׁאֵר לְכָל יְצוֹר לְמִינֵהוּ
 לְזָבוֹב , צִעִיר בְּנָפִיִּים , עֶלְה נֹחֵהוּ ,
 לְמִנְיָתָר בֵּין עַפְאִים וְרֵן נְגִינוֹתָיו ,
 לְכָל הַנִּמְצָא בְּמִרְחָבִי תוֹשִׁיָה ,
 לְאָדָם מִכֶּחֶר תִּיְצוֹר וְתִפְאֶרֶת הַבְּרִיאָה
 וְיִמְאָחוּ עוֹלָם בְּעוֹלָם בְּתַחְבּוּלוֹתָיו •

עוֹרֵי נֶפֶשׁ עוֹרֵי , הָרִימִי פְעָמֶיךָ !
 הַמִּכְסֶּה כָּה בְּסִית הָסִירִי מֵעֲלֶיךָ
 וּפִסְגֵי כְּחִיל וּבִרְעָדָה לִיוֹשֵׁב בְּשָׁמַיִם ,
 עַל שְׁלֹפֵי הַסֶּלֶם הַזֶּה אֶרְצָה מוֹצָבִים
 וְרֵאשׁוֹתֵיהֶם עוֹלוֹת עַל מוֹמָעַל לְכּוֹכְבִּים
 שָׁם לִפְנֵי כֶסֶא תְּכַרְעֵי בְּרַבִּים !

הִלְלוּהוּ בְּנֵי רִנָּנִים , הִלְלוּהוּ צִפְרֵי שָׁמַיִם
 הַשִּׁתְּחוּ אֶרְצָה כֹּל בְּאַפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים
 הַשִּׁתְּחוּ , וּמַעַבְר תִּצְפְּצְפוּ תַּהֲלוֹת אֱלֹהִים ;
 שִׁחֵי צְמֶרְתְּכֶם אֲרִזִּי לְכַנּוֹן וַחֲסִינֵי אֱלוֹנִים
 הַשְׁבִּילוּ רֹאשׁ גִּבְעוֹת נִשְׂאוֹת וְהָרִים גִּבְנוֹנִים
 לְאֵל הַמִּגְבִּיחְכֶם כָּמוֹ , וְגִבּוֹה מַעַל גִּבּוֹהִים .

הִלְלִי שְׁלֹשֶׁלֶת הַסְּבוֹת מֵאַחַת תּוֹשִׁיָה יָחֵד
 קוֹמוּ בְּצִוִּי אֶרֶץ קוֹמוּ עֲלוֹת בְּאַחֵד
 וְשִׁירוּ לִי שִׁיר הַדָּשׁ , וְכִמְרוּ לִי עוֹשֶׂה פֶלְאֵי
 אֲפֶס – הִרְפוּ וְדוֹמוּ ! הֵן הָיִיתְכֶם
 מִבִּשֵּׁר וּמִזֶּרֶחַ מִלְּהַג כְּבִיר מוֹצֵא שְׂפֹתְכֶם
 כִּי אֵל גָּדוֹל הוּא וּמֵאֹד נִעְלָה . –
 ש – ג

(ה)

כצל ימינו עלי ארץ *

כשבולת הנהר

וכגלגל מיהר

יעופו ימיך

ורואיך ישאלו איכה :

מבהות עינים

מוהסרון שנים

ומבטן שחר

אין חכמה תנצרכה

אם אשפה יציעך

או כם מולכים כסאך

שלל המורת אתה

ישב רוחו ירעך נרך :

רועק ורשוע

איננו שומע

ולגורל כאבך

סגר לבו לא ישא פניך

אל תקו גאול

מושערי שאול

פתוחים הם

ולנצח לא יסגרו :

אך פראוהם

יבוא היום

תדר תחתית

רמה לך יעברו מאיר אברמק

(*) יופי של הקטן הזה הוא לדעתנו במחשבתו / כי ע"י קצור חרותו סתרה
במחשבות / ונאמנו שמענו ובעינינו ראינו חרות הזמן באין מעור
דברי המואפים

באור ספרי קודש

אגרת

אלהים עמך יקירי השלם ר' יואל ברי"ל נ"י !

זה ימים אחדים נבואי אליך לראות את פניך / נדברנו
יחד אני ואתה על איזה מקומות סתומים וקשים הנעלמים
בספרי הנ"ך / ונעלמים מרוב הלומדים ספר דברי ישראל /
כי המה יעבורו עליהם חיש מהר / מבלי שום על לב / לעיין
אחריהם ולבוא עד קץ כוונתם / וסומכים על המפרשים כאשר
יסמוך העור בדרך על הפקח / יהיה באור המפרש אמת או שקר /
ישר או מעוות • ובאמת ראו ראינו כי פעמים רבות לאין
מספר לא יספיק באור המפרשים כלל למלאות רצון הקורא
המשכיל • כי פעם ילאו מדרך הפשט וילכו באחרות הדרשנים
ופעם ישימו יד לפיהם ועשו עצמם כאילו לא ראו הדבר הקשה
הזה • והבדל או נשתנו יחד / כי כלתה וגם נכספה נפסך
לעבור עמדי על המקומות האלה / להסיר משם כל מכשול /
ולבררם כיד ה' העונה עלינו •

והנה נשנוע הוצת בלמדי עם תלמידי ספר שמואל / פגעתני
פרשה אחת הנעלמה ונשגבה ממני / מאז החלתי
בבין בספרים עד עתה • וזכור אזכור עוד כאשר הייתי בימי
חרפי / שאלתי את פי איזה אנשים הנודעים בתוך עמנו
לבדולי חקרי לב על אודת הפרשה הזאת / וקויתי לשמוע
מהם באור נכון / אך לשוא קויתי כי תשובתם נשארת מעל /
ופניתו אל המפרשים רש"י רד"ק ורלב"ג / וגם שם לא מצאתי
מנוח והשקט לתשוקת לבי / בעבור זאת אמרתי עתה אקום
למלאות רצונך / ואשלח לך בזה ילידי רעיוני / בבאור הפרשה
הזאת / ונסעי בשאלתי שתודיעני גש דעתך וכוונתך / אם ישרו
דברי אלה בעיניך / אם לא / ואקום שלא תשפוט אותי בעין
האבהה / אף כי רצה היא / כי אם בעין האמת והאדק •
וילך

וילך המלך ואנשיו ירושלים אל היבוס יושב הארץ .
 ויאמר לדוד לאמור לא תבוא הנח כי אם הסירך
 העורים והפסחים לאמור לא יבוא דוד הנח . וילכוד
 דוד את מצודת ציון היא עיר דוד . ויאמר דוד ביום
 ההוא כל מכה יבוס ויגע בצנור ואת הפסחים ואת
 העורים שנאי נפש דוד על בן יאמרו עוד ופסח לא
 יבוא אל הבית . וישב דוד במצודה וכו' . (שמואל
 ב' ה' י"ו)

ואם אמרתי אספרה את כל הקושיות אשר יקשה המעיין
 בזה / יהיה אך למוחר כי גלוס המה לכל בהסקפה
 ראשונה . אמנם / בדברי הימים (א' י"א) ספר הכתוב המעשה
 הוה בלשון אחר ובאופן היותר נחות / כי שם נאמר ויאמרו
 יושבי יבוס לדוד לא תבוא הנח / וילכוד דוד את מצודת וכו' .
 ויאמר דוד כל מכה יבוס בראשונה יהיה לראש ולשר / ויעל
 בראשונה יואב בן נרויה ויהי לשר וכו' . עיניך רואות כי לא
 ספר שם הכותב כלל מהעורים והפסחים / גם מלא את החסרון
 אשר נחסר פה / והוא יהיה לראש / כמו שכתב רש"י /
 וזה לשונו / כל מכה יבוס הרי זה מקרא קצר כי לא פירש
 מה יעשה וזה"ל פירש וכו' . ודעתי בנאור הפסוקים האלה
 הוא זה . צנור / שצורו כמו אל הלנוק ואל המהפכת (ירמיה
 כ"ט / כ"ו) והוא שם לבית מועד מה / ושצורו פה הבית אשר
 בו ישבו החלשים ודוקנים מאנשי המלחמה / כמו שאנחנו
 עושים בימינו ונקרא בלשוננו (אינוואלדן הויז) / כי אחרי
 שלא מלאנו המלה הזאת רק שני פעמים במקרא / האחד פה /
 וחבירו בתהלים לקול צנור וכו' יכולים אנחנו לפרשו כפי
 ענינו וכפי מקומו . העורים והפסחים / אחשוב שכוונה בזה
 השם אנשי המלחמה החלשים אשר לא יכלו עוד ללאת ולבוא /
 ויוטרים בבית הנזכר . כי אם / אין פרושו כחביריו ברוב
 המוקמות (ואגדר / דען ווען) רק פרושו כחביריו לא נכחד
 מאדוני כי אם תס הכסף וכו' (בראשית מ"ו י"ח) כי אם יש
 אחרית (משלי כ"ג י"ח) / שפירוש אם כמו אמת / לאמת

הדבר / (ווארליך / וואהרהאפטן) / עיין צאור לרמב"ן
 על הפסוק כי אם תס הכסף וכו' . הסידך / המקור עם
 כנוי הפעול / והעורים והפסחים נושא האומר / ושעורו
 העורים והפסחים יסירו אותך . עד בן יאמרו / פרושו
 כדעת רבינו ישעיה / והוא כמו כי על בן עברהם על עבדכם
 שפרשו בעבור שעברהם / אף כה פרושו בעבור שאמרו .
 וכונת הספור הוא דוד ואנשיו הלכו לכבוש את ירושלים הנקראת
 לפנינו יבוס על שם יושבי הארץ היא הנקראת יבוס / וכבר
 נודע כי ציון וירושלים שני חלקים מעיר אחת היו / ציון
 הייתה המלכה כעין מה שמכנים אנהנו (לשטדעל) / וירושלים
 הייתה העיר אשר בה ישנו המושבים . והלגור הזה היה בפתח
 שער ירושלים או סמוך לפתח היא / והיה מבצר וחוק מאוד .
 ולכן אמר יושב היבוס לדוד לא תבא הנה דהיינו בתוך העיר /
 כי גם החלשים בנית הזה והם העורים והפסחים / ילחמו
 נגדך ויכלו להסיר אותך מזה / כי הם גורו אומר שלא יבוא
 דוד הנה . וזה טעם מלת לאמר שפרשו אשר אמרו / (וועלן
 זיך פארגלאמאן האכן) . ולכן אמר דוד כל מכה יבוס עם
 העורים והפסחים / ויבוא בתוך הלגור / יהיה לראש! וטעם
 ויגע (איינררינגן) / ומלת מכה מוסב גם על העורים וכו'
 כדעת המפרשים / ואמר אח"כ שנואי כפס דוד / כלומר
 העורים היו שנואים לדוד במאוד לפי שאמרו לא יבוא דוד אל
 הבית והוא הלגור / ועור ופסח מוסב על יאמרו . הודיעני
 נא דעתך / והורני אם העצת לדבר ממני !
 יהי לך תמים עם אחיך וריעך השומר טובתך ודורש שלומך
 כל הימים .

אחרון האלילי בן הרבני הרופא מ' וואלף ד"ל .

קורות העתים

דברי הימים והקורות לעיר קארטהאגא

(המשך המאמר לחודש אב מ"ט)

משפט המלוכה

המלוכה בעיר קארטהאגא היתה נחלקת בין נכנדי הארץ והעם (אריסטאקראטיס) * כאשר היה לפנינו בעיר רומי. אריסטאקראטיס וחכמים אחרים שנתנו את קארטהאגא מאור על דבר המלוכה אשר היתה שם כי בכל השם מאות שנה אשר גדלה והלליה העיר קואת לא נשמע בה וכל המדינה מלחמה בין יושביה כאשר היה במדינות רומי ובמדינות אחרות ואשר הוא דבר חיוס וגורא / עו וקסה מאור ממלחמת החוים / כי אם יגדל אם השנהא בין אים לאחיו / ואכל ובער ואין מכנה. ***) גם לא מודע שר ושופט אכור ומעול אשר הדע לארץ וימלך ביד חוקה. הממשלה היתה נחלקת שם בידי שלשה / והמה היו הסופעטען (כל"ע שופטים) / היועצים והעם. אחרי כן הוסיפו עוד על אלה מאה אנשים להיות שופטים בארץ. ממשלת הסופעטען

*) אריסטאקראטיס היא ממשלת בני האפרחים ונכנדי הארץ כאשר הוא ביום בעיר וונצרינג ובעיר יענונג בארץ איטאליען / אבל דעמוקראטיס היא ממשלת העם כאשר היה לפנינו בשראל לפני מלך מלך. ואם שני הממשלות האלה נקשרים ומהוברים יחדיו נקראת אריסטאקראטיס.

**) מלחמות כאלה היו מלחמת פלגש בגבעה ומלחמת אשכול אשר ככלו ואחר כך אהים רעים לאין מספר / וכל הקורא אותם יחדו עליהם.

הסופעטען לא ארנו יוחר משנה אחת כממשלת היועצים
(קאנוואס) לפניס בעיר רומי . וכללות השנה בחרו אחריס
תחתיתס . על פיהס ישנו קהל היועצים למשפט ולדון
והמה היו הראשים . גם נהיות מלחמה בארץ / היו הסופעטען
לפעמים שרי החיל . היועצים היו עזרת וקנים וחכמים ועובי
המדינה . המה התיעצו על כל דבר קטן וגדול במלחמה
ובשלום ויאמרו כדת מה לעשות / ואחריתס לא ישנו אש היו
אחדים בדעותס ; אכן אש פנו לדרכים שונים ולא יכלו
להתאחד / שאלו את פי העם והמה שפטו את הדבר הקשה .
כל ימי היות הוקנים נכבדים בארץ והממשלה תחת ידיהס
גברה קארטרזאגא יוס יוס וקהי כליל יופי / אכן כאשר
העשיר העם ויגדל בהונם ונכסיו ויחנאה ויבקש גם הוא למלוך
ולא שמעו עוד לקול היועצים ויבלעו וישחיתו את כל ויהי
למשול / כי בימים ההמה הושכל כבוד הארץ עד אשר נפלו
ידי הרומיים . בשנת שלס חלף שס מלוא וקשע כאשר
גלה חבורת חייה אנשים המכונים בשם המאגאנען ויבקשו
להכניע את הארץ תחת ידם / הקימו מאה אנשים
לשופטים בארץ והמה היו גבר וחומת ברזל לקראת יד
המאגאנען . מאה האנשים האלה שפטו גם את שרי הכנא
בשונם ממלחמה אש עשו את חובתס אש לא . בין מאה
האנשים האלה היו תמיד חמשה אשר גדלו בחכמתס וידיעתס /
ויהיו ראשי העדה הזאת / ובמות אחד מעדת המאה בחרו המה
איש אחד במקומו / כעוב בעיניהס . ולעדה הזאת לא נתן
שכר ואתנן חלק עבודתס / כי אש כאשר היו אנשים ישרים
ודורשי טוב המדינה עשו את עבודתס בלי הפוך תמורה .
אכן גם המה סרו מן הדרך הטוב וירעו לארץ . תחת אשר
בחרו העם להיות רועיהס ולהנהיג המדינה בתחת לב
ונגדקה / נהפכו לאכזרים . ויהי כי קשתה ידם על יושבי הארץ
ויעש אנביאל דימוי חוק / אשר לא ימשלו חמש האנשים רק
שנה אחת / תחת אשר משלו עד עתה כל ימי חייהס .

אף כי הלל אריסטאטלעס ושנה מאר הנהגת המדינה
בעיר קארטרזאגא / בכל זאת מלא בה חסרונות
שתיס

פתים • החסרון הראשון הוא כי העמישו משא כבד על איש
 אחד , כי נמלא בדברי ימיהם אשר היה רבים ממנהיגיהם
 שרי לב / יועלים וסופטים בעת אחת ; וזוה חטאו הנשי
 קארטהאגא , שר לבא אחד לא יוכל לפקוד על שני חילים
 כאחת / ורב החובל אחד לא יוכל לנהוג שני אניות • החסרון
 השני הוא כי לא נתנו יד ומשלם לאיש רק בהיותו איש אפרתי
 עשיר ובעל נכסים / ויבז עזת עני ונכה רוח ולא נחרו בו אף
 כי היה נקי ובר לבב • אלה המה דברי אריסטאטלס •
 אמנם החכם הזה נאמנתו את הדקדק והיושר למאוד ועושר
 וכבוד לאין מחשב לו , שכן כי באמת על הרוב טוב הוא לבחור
 עשיר לשל ומושל בארץ מבחור אחד מדלי העיר • כי בן עשיר למד
 מנעיריו חכמות ודעות טובות ומתהלך חמיד עם אנשים נכונים
 ויודעים ויוסף לקח , כי אהבי עשיר רבים / גם דעתו גדולה
 ורוחו נדיב ; תחת אשר בן העני לרוב דל רוח ונפשו שפלה
 ולב אין לעשות חיל • גם ינוסה איש רש ודל יותר לקחת
 שוחד ויטה הספט בעבור בלע כסף / מאיז עשיר אשר יש לו
 די והדר • על כן האשים אריסטאטלס את הנשי
 קארטהאגא בזה על לא דבר •

כבר אמרנו כי רוב הנשי קארטהאגא היו סוחרים וכנונים
 וזוה גדלו ויקטעו • ממלרים לקחו שם ובז (וייר *)
 ונבואה ומפרשים וחכמים לתורן • מהורו וכוש (איערשן
 אונד עטריאשען) / לקחו בשמים / לבונה וקטורת / זהב
 ומרגליות וזנן יקרה • מזור לקחו ארגמן ונגד רקמה ויריעות
 וכלי חמדה למלאכת הבית היקרים וכל מעשה חורש וחושב , כי
 הנשי

* הנייר הזה לא היה בעיר שלנו , כי הוא לא מרע עד אחר כלות חלק
 שנים למפרס , והרבים הראשונים אשר יטחנו הם הנגדים המכונים
 והנלואים בעני עשיר בירענבורג כחז של עשר מאות למפרס , ולפי
 כן כחמו על עלי העץ פאצירוס הגדל בחורים ועל כן נקרא גם הנייר
 שלנו פאציר • וזכר אמרנו בתקום אחר כי כחמו לפנים גם על עורות אשר
 יעשו להם הורן / עני פארגאמוענט שלנו , ועל עלים ואננים וכאלה •

אנשי צור היו אמנים גדולים . חלק זה נתנו להם צול
ובדיל ועופרת וכל מיני מתכת אשר לקחו ממדינות אחרות
ונזה אבנו הון רב . גם נכבדי הארץ לא נזכו מלחמור /
ואף כי היו עשירים גדולים היו בכל זה מרוצים במעשיהם
וידעו לכל דבר קטן וגדול כאחד מקטני הארץ . בזה הענין
לעשות כי הוב כל איש ואיש הוא לשים עינו על כל מעשיו /
כאשר הלכו אנשי קארטהאגא למדינת שיצאניען חלבו
מהררים והב ונסף ויהיו להם גם כמה מעין רכוש רב והון
יקר . אף כי היתה קארטהאגא עיר מסחר / בכל זאת
התגברה ותעש לה שש גם נאלחמה / כי ביום קרב לחמו
אנשים באריות ולא הפנו עורף לפני אויביהם . קך רק מתי מספר
מאנשי המדינה היה בין חיל קארטהאגא / והנותרים היו
אנשים ודים אשר שכרו להם למלחמה כנהוג בימינו / גם
מהעמים אשר היו להם למם ומהמלכים אשר היה להם עמדם
ברית אחוה קבלו לוחמי לחם . החכמות והידועות לא גדלו
במדינת קארטהאגא ומתי מספר היו אנשים יודעי מדע . כל
אנשי קארטהאגא חנוו את ניהם לסוחרים ורובלים / וכאשר
המסחר לבד היה מנמם כניהם לא למדו דבר רק לכהוב
ולחשוב חשבונות אשר יוצרכו להם / לכתוב כל דבר אשר קנו
או מכרו על ספר / ולהניין בשחורה . מלכנים למדו לשון
יונית / אך לא רבו הימים ויעשו חוק בארץ אשר לא ילמוד
איש מיושבי הארץ שפת יונית למען לא יוכלו לדבר עם
סוואיהם ולבנות בארץ אבותם . גם אומנים לא נמצאו בארץ
וכל הציורים הנחמדים ופסילי אבן היקרים אשר נמצאו שם היו
מעשה עמים אחרים . וכאשר לא למדו חכמה וידועה אשר
כמה פאר וכליל האדם לא ידעו דרך נכונה ועשות חסד
וצדקה / רק היו בעלי מרמה וחרמית ואוהבי כוז ושקר / על
כן לא נעם איש על דבריהם ושנועמם / כי לשונם היתה
לשון תפסונות ולגם כל עמם ויהיו למשל בארץ ברמיחם .
מלבד הרע הזה היו גם בעלי גאה וגאון ויקשו ויהיגעו חמיר
למלוך על כל הארץ . לגם היה לב אבן אשר לא ידע חמלה
והיניה . אם הוכה ער לנאם במלחמה / אם שהיתה שגגה
מאתו / או כי גברו אויביו ממנו והוא היה נקי / הלו אותו

על עץ נשבו לארצו כאשר הנודים • ככה התנהנו חמיר /
ויעשו להם שם באכזריות לבס ונדס נקי אשר שפכו יום יום •

את אשר קרה להעיר קארטהאנא בשבע
מאות שנה מיום הוסדה עד אשר
נלכדה ונהרבה בדי הרומיים •

צור (פהענליען) מדינה ידועה מאד בספרי הנביאים
ובספרי הגוים בעבור מרכלתה ומסחרה • ויהי
כאשר רבו יושבי הארץ יום יום ולא הכילה עוד הארץ אותם /
ויסעו משם אנשים לארץ אפריקא ויבנו עיר חדשה ויבנוה בשם
קארטהאגא (*). כאשר ספרו סופרי הגוים נכנתה העיר
מן עליססא היא דידא אשת ויכעאוס אשר היה עשיר גדול
בארץ • לדידא הוא היה אח בשם פיגמאליאן איש רשע
וחמס אשר מלך בצור ויהרוב את ויכעאוס למען קחת
לו את עשרו והבנו אשר עגבה להם נפשו הרשעה • אך דידא
אשתו נסה מהרה ותקח את כל אוצרות ומטמוני בעלה עמה
ותברח אפריקא ותבן שם על שפת הים את קארטהאגא •
גם יסופר כי מלאו בהוסד העיר ראש קום בארץ כאשר חפרו
בה ויהי להם לאות ולמופת אשר תגבור העיר במלחמה • אבל !
לא נמלא גוי ועם בארץ אשר לא התחיל לספר את דברי ימיו
באותות ומופטים • ויהי כאשר נכנתה העיר ויבוא הדיאבראס
מלך הדיעטוליען (* *) • ויחשוק בדידא ויחפלה
לאשה / וגם היא אהבה אותו עד מאוד / אכן כאשר נדרה
נדר אשר לא תקח איש אחרי מות אישה הראשון ותירא להפיר
את דברה ותדקור חרב בנפשה ותמת • העיר היתה נכנתה
בשנת שלש אלף מאה עשרים ואחד / הוא מאה ושלשים וחמש
שנים לפני העיר רומי • לא עברו וחלפו שנים רבים ויגדל
שם העיר וילחמו אנשים בהכושיים עשרה יאפיער או מארען
ובעם

(* *) עתה הנה בלבן נור קרתא הרתא (ניימטאדט) •

(* *) הנה מדינה קטנה בתוך אפריקא •

ובעם נומדיען וינלחם • ויהי כי ראו כי חוקה ידם
 וישיבו את עול מלך הארץ מעל זואריהם / ולא נתנו לו
 עוד מס כדראשונה / מעת אשר באו בארץ הזאת / וילכדו
 להם חלק גדול מחלק אֶפְרַיִם • אחרי כן לחמו גם בהם
 זארדיען אחת מהאיים הגדולים על הים האמלעי *)
 ויכבשו ויהי להם לארץ מחיתם כי משמה קבלו את דגם
 וגל מיני מאכל • אחרי כן לכדו גם את שני האיים הנקראים
מִינְאָרְקָא ומינְאָרְקָא אשר המה ב"כ איים גדולים על הים
 האמלעי / ומשם היו להם קולעים
 מנזלים / כי באיים האלה חנכו את בניהם בעודם ילדים
 קטנים לקלעות באנן ויניחו את מאכלם על עץ גבוה והילדים
 קלעו באבנים על העץ עד כי נפל המאכל / ככה חנכו את
 בניהם מנעוריהם עד כי קלעו באבנים אל השערה ולא יחטאו •
 ועל הדבר הזה נקראים יושני האיים האלה באלעארעם
 אשר הוא שם בלשון יוני לאיש קולע אנן (אין טלידערער)
 ויקראו גם האיים (דיא באַלעאַריטי מינון) עד היום הזה •
 להאי מינְאָרְקָא ים מבוא גדול הנקרא מבוא מִינְאָרְקָא על
 שר צבא קארטאגא אשר נבה אותו ויקיפסו
 חומות צלורות • המבוא הזה עודנו היום גים האמלעי
 וזכונה פֶּארטמִינְאָהֶאן / והוא תחת יד ענגלאגר •

ויבחר נדבר ממלחמות קארטאגא נביר דבר מה ממדינת
 שפאניען • הארץ הזאת נחלקה לפנים לשלושה
 חלקים וזמה באַעַטִיקָא / לזויטאניא טֶאַרְרֶאַקֶאַנענעס •
 באַעַטִיקָא נקראת כן על שם הנהר
 באַעַטִיקָא • החלק הזה פונה לדרום ויחלק עתה במלכות
 גרענאדע / אנדאלוזיען וקלה מה מן קאסטיליען
 חדשה ועסטרעמאדורא • קאדיקס העיר הנקראת לפנים
 גֶאָדִיקס או גֶאָדִירָא גם היא נחשבת לאנדאלוזיען
 והיא באי קטן הנקרא גם כן קאדיקס / ורחוק כחשע
 ב א 1 2 פרסאות

(*) עיין החלקף לחי' ניסן ח"ט •

פרסאות מן גיבעראלטער הידוע (*). צעיר קאדיקס
 בזה הערקולעס הנכור (**). שני מגדלים גדולים לאות
 על נבחרו ומלחמותיו אשר קראו בשמותם עמודי הערקולעס,
 אך באורך הזמן חרבו ולא נשארו עוד היום כי אם החרבות.
 באעטיקא ארץ פוריה ותבואה רבה ויושבים היו רבים, כי
 היו בו כשני מאות ערים. החלק השני לזויטאניא,
 נבולו למערב הים הגדול, לזפון הנהר דוריוס
 (דזערא) ולדרום הנהר אגאס (גוואדיאגא). ובהנה הוא
 עתה מלכות פארטוגאל, מלבד חלק מזער מן
 ארץ קסטיליעו יטן וחדש, אשר גם הוא יחשב לארץ
 לזויטאניעו בימים ההם. החלק השלישי טארקאנאניעו
 יחלק

(*) עיר קטנה באנדאלוזיעו על גשר הים הנקרא בשמה ומגדלי
 בין חלק אייראפא לחלק אפריקא, ושם מבצר גדול וחזק
 אשר לחוף ענגלאנד ומפורסם לכל צעור נבחרת שר הנא עלליאט
 אשר בחמתו ונבחרתו הבין על העיר לקראת חיל לרפאים ובספר
 במלחמה הגדולה אשר היסד בימינו למדינת ענגלאנד עם יושבי
 אימערקא.

(**) הערקולעס היה נבחר חיל נאמן ולבד וכנש מדינות רבות ונא
 עד לשון הים המזרחי, הנקרא גם כן בשמו דרך הערקולעס
 (fretum Herculanum). ומשם עבר והגביר עוד עד קאדיקס.
 היוונים והרומיים משלו וכדאו מהאיש הזה דברים רבים אשר אין פה המקום
 להגידם, כאחרים אשר ילדתינו אמו אלקמוענע להאליל יופיטער,
 ואשר המית שני נחשים צעוריו יונק שדי אמו ונאלה, כדרכם לנבלל אחת
 העיניים בהגליהם. ככל זאת טוב הוא לדעת כל הדברים האלה,
 ותועלת גדולה היא לקורא בשירי משוררים ימי קדם, אף משוררים
 חדשים ידברו פעמים רבים מחשלי ומאמונת עובדי אלילים וכוונות ומחלות.
 והדברים סתומים ותחומים לאיש זל שהענינים האלה. גם כעמים לא
 יפרכו המחשלים והחידות האלה כאשר המה כחזים, רק דעת אחרת
 וטובה לטובה גם, ואין כאן המקום להאריך בזה.

יחלק עתה כזה : מורסיה / וואלענטיע / קאטאלאניען /
 אַרראַנגאָן / נאַוואַרראַ / גאַליציע / בסקאניאַ / אַפּטוריען
 ולעצן וחלק גדול משני הקאטאליען . כל ארץ שפאניען
 היתה לפני ארץ עונה מאד / כי מלבד התבואה
 והיין היה בה גם זכב וכסף לרוב : ואנשים היו אנשי חיל
 ומרי נפש במלחמה . ויחשקו אנשי קארטהאגא למלך ע
 הארץ בעבור עשרה ונבזרקה : ויהי כי שלחו מימים ימי
 אנשי מלחמה לקאדיקס אשר יושביו היו גם המה מיליד
 נור / ויעשו להלחם בשפאניען ויעשו כן וילכדו את כל
 הארץ . שני המלחמה הזאת נשכחו ונעלמו ולא נודעו לנו .

סיציליען (כאשר כבר אמרנו *) אי גדולה בים האמלעי
 ונפרדת מארץ איטאליען בלשון ים קצר מאוד /
 רחבו חמש עשר מאות לעדים לבד והוא נקרא לשון ים כועסיני
 בעבור העיר כועסינא הקרובה אל שפת הים . באי הזאת
 לחמו אנשי קארטהאגא וילכדו חלק ממנה עשרים שנה לפני
 עשותם ברית אחוה עם קסערקסעם מלך פרס . ואחרי כרתם
 את הברית הזאת / בעת אשר נלחם המלך הזה בארץ יון /
 לבגלי את מלכי סיציליען לעזור את אחיהם היוונים / ויאמרו
 ללכוד את כל ארץ סיציליען ושלחו שמה את אמילקאר בשלוש
 מאות אלף איש בשנת שלוש אלף חמש מאות ועשרים ליזירה .
 ויהי כבואו בחיל הנורא הזה בארץ ויזר על היערבא . ושהעראן
 פקיד העיר כאשר היה צריך שלח אל יעלאן מלך זיראקוס
 וימהר ויבוא בחיל חמשים אלף רגלי וחמס אלף פרשים .
 וכשמעו כי אמרו יושבי זעלינוטוס באי סיציליען לשלוח
 אנשי מלחמה לעזרת אמילקאר / ויעש בערונה ויבחר מאנשיו
 גבורים ואנשי חיל במספר אשר אמרו יושבי זעלינוטוס לשלוח
 וישלחם במנה חיל קארטהאגא ויחשבו שם לאנשים . המה
 באו ויפלגו על העם ויכנסו וימיתו את אמילקאר וישרפו את
 האניות

כ ב 2

(*) עיין המאסף הנ"ל ע"י ק"ט .

האניות / ויעלאן גם הוא לא התמהמה ויפול במחנה אויביו
עם כל חילו / והאויבים חתים ורכי לבב על מות שר לבאם
ויהרוג בהם הרב רב . ויהיו מספר החללים כמאה וחמשים
אף / והנוחרים הוליד שני *) ויהי כבוא השמועה הרעה הואת
א קארטהאגא ותחבל כל העיר וישלחו א יעלאן מלאכים להתחנן
לו ולבקש ממנו לעשות שלום עמהם . יעלאן אף כי גבר וידו
הושיעה לו לא גבה ולא רס לבו / כי אם נעתר להם ויעש
עמהם ברית שלום כנוכר כבר **) . כאשר היה חוק אלל אנשי
קארטהאגא האכורים מאוד להמית את שר הבא אס נגף
לפני אויביו / ואמילקאר מת במלחמה / ויקחו את נקמתם
בבנו גיסאן ויורישוהו מן הארץ וינס אל זעליגוטום ויהי
שם כל ימי חייו .

בשנת שלוש אלף חמש מאות תשעים ושנים קשרו יושבי
עגעסטא עם קארטהאגא וישימו את אניבאל
נכד אמילקאר אשר היה סופעט בימים ההם בראש הבא /
ויזר על זעליגוטום ותהי מלחמה גדולה ועזומה כי גם נשי
העיר לחמו ברוח עזה ובמר נפש / וילכוד אניבאל את העיר
ויבנו אוקס ויהרוג את כל אשר נמצא בעיר מיונק ועד שיבה /
ויתון את חומות העיר ובתיה הרם ויהי לאכור . זה היה קץ
העיר אשר גדלה ושגבה שני מאות וחמשים שנה . אחרי כן
לכד גם את הימערעא ויעש זה עוד אכוריות גדולות מהראשונות
וישם

*) בעת היום היה לחמו שלש מאות איש מאנשי שפארטא /
ובראשם הגבור לעאנידאס / עם קסערקסעם מלך פרס
נשד טהערמאפהילע (דרך זר אשר יוליד מארץ
טהעסאליען לארץ אכאניא / שתי נפות בארץ יון) לחמו
מנוע אותם לעבור דרך ארצם ויבגירו כלם את נפשם לחות /
לא נותר מהם עד אחר

**) המאסף הל"ל לז' ו' .

וישם את העיר לתל עולם / והשניים ענה ויסרם עד בלי חוק / ויסר אחרי כן את ראשם / וינקס בדם הנקיים האלה על כי מה שמה אבי אביו זה שבעים שנה / ואף כי אבות ההרונים האלה לא היו בעוכריו / כנוכר לעיל . וישב אניבאל לביתו ותאהל כל העיר לקראתו ויקבלו אותו בשמחה ובכבוד . ויהי מקץ שלוש שנים ותבער עוד התשוקה בלב כל אנשי קארטהאגא לכבוד את כל האוי סיציליען וישונו ויעשו את אניבאל לשר הנצח / וכאשר לא אבה ללכת במלחמה על כי היה וקן ובא בימים ויתנו לו עוד את האמילקאר להיות משנהו ולמסעד לו . וילכו בחיל ענזם ונורא להאי סיציליען . ותהי אגריגענט העיר הראשונה אשר ארו עליה והיא היתה מנזר חזק ובעלת שם בעשרה . ותהי העיר במאור ימים רבים ויבוא פתאום דבר בחיל קארטהאגא וימותו רבים מאנשי החיל ואניבאל גם הוא מת . אך האמילקאר בכל זה התחזק עם יתר חילו ויזר על העיר . ויהי כי ראו אנשי העיר כי אפשר תקוה וינוסו בלילה אל יעלא . ויהי ביום המחרת כשמוע האמילקאר כי נסה כל העיר וילך וישלול זה שלל רב וימת את כל הנוחר זה עוד לפי חרב / והמה לא היו כי אם חולים ווקנים חלוצי נח אשר לא יכלו לנוס . וישב שם כל ימי הקור עד בוא האניב ויחרם כל העיר / ויזר אחרי כן על יעלא וילכדה / אף כי הקריב דיאניזיום את כל מחנהו להציל את העיר ולהגן עליה . ויהי אחרי כן ויעש דיאניזיום שלום עם האמילקאר ויתן לו את כל הערים אשר לכד / ואשר היו לפניו תחת ממשלת קארטהאגא / וישב האמילקאר לביתו .

דיאניזיום לא עשה הנדית הוה עם קארטהאגא בלב שלם ובנפש טובה / כי אם למען הנפש ולהרבות כוחו ולשוב הלחם בם . ויהי כאשר הכין את כל כלי המלחמה וישקד את הנצח וידבר על לבב אנשי זיראקוס להפר בריתם את קארטהאגא / ויאותרו לו / כנוכר * / וימיתו כל אנשי קארטהאגא אשר היו בעיר / ובכל סיציליען עשו כמוהם / ולא

(*) עיין המאסף ה"ל נד ר"י .

ולא חסרו ולא נוסו להיות בוגדים באלהים וחוטאים בנפשותם •
 וילך דיאניזיום אחרי כן ויזר על בואטיא וילכדה בחוקה ויהרוג
 את כל אשר בעיר / לבד האנשים אשר נסו לאיכל האליל
 וישלול שלל רב • צעת ההיא היתה מגפה גדולה בעיר
 קארטהאגא אשר רבים חללים הפילה / בכל זאת לא אהרו
 וימירו את אימילקאן וישלחוהו בחיל כבד אל סיציליען וישב
 וילכוד את בואטיא ויאמר לאור גם על זיראקוס וילך לזיראקוס
 הלך וקרב ובואגאן הלך אחריו עם אניות אבה אשר תחת
 כקודתו ובהי חרדה גדולה בעיר זיראקוס • ויחדס
 אימילקאן את כל המקומות בניב לעיר וילכוד גם את אגראדינא
 אחד מגבולי העיר *) ויבז את היכל צערעס **)

ופראזערפינא ***) ויקו ללכוד גם את שאר העיר בימים
 מעטים • אימילקאן לבד כבר את כל סיציליען ולא נשאר
 רק העיר זיראקוס וגם היא היתה במלור / ותבוא פתאום
 מגפה במחנהו וימותו רבים מאנשי הצבא / וימחר דיאניזיום
 ויכול עליו בכל מחנהו ויכהו מכה רבה מאוד • ויקח את
 מקנה האניות והנוחרים שרף באש • ותלא כל העיר לראות
 צרע אויביהם ויפלאו מאוד על התשועה הגדולה הזאת וידעו
 ויהללו לאלהיהם • ואימילקאן שלח אחרי כן אל דיאניזיום
 ויתחנן לו לשלחו עם שאר אנשיו בשלום ויאמר לתת לו שלום
 מאות טאלענטא / ויעתר לו דיאניזיום • ויבז אימילקאן
 אל ביתו ויתאבל על הרעה אשר באתהו ותקצר נפשו ויקץ
 בחייו וידקור סכרז בנפשו וימת • השמועה באה עד קארטהאגא
 ותחרד כל העיר ולא היה בה עוד רוח •

ויוסיפו

(*) עיין החספ הגל' ז' ק"ט

(**) צערעס היא צת האליל זאטורן אשר ילדה לו זאפס •
 והיא הושלת על פרי האדמה •

(***) פראזערפינא צת צערעס אשר ילדה לאליל יופיטר •
 נקראת גם לוויצינא / העקאטע / היא אשת
 פלוטא שר הנהיגים / כאשר חסנו עובדי האלילים בימים ההם אשר
 נתנו לכל דבר ודבר של אחד המושל עליו •

ויוסיפו עוד תושבי אֶרֶץ כְּנָעַן יָגוּן עַל יָגוֹנָה /
 כִּי מָרְדּוּ בָהּ עַל אֲשֶׁר הוֹלִיכָה יְלִידֵי אֶרֶץ לַטֶּבֶחַ •
 ויִּוְעָלוּ וְקָנִי הָעִיר מִהָ לַעֲשׂוֹת וַיְהִי כֹלם כֹּה אֶחָד לְהַשִּׁיב מַעֲלִימָה
 אֶת חֲרוֹן צַעֲרָעָם וּפְרָאֻזְרִינָא אֲשֶׁר שָׂרָף אִימִילְקָאן אֶת
 מִקְדָּשָׁם • וַיִּפְסְלוּ אֶת פְּסִילֵיהֶם מֵאֲבָנֵי שֵׁשׁ יָקָר וַיִּבְנוּ לָהֶם
 מִזְבְּחוֹת וַיִּזְנוּ לְכוֹהֲנֵיכֶם לַזִּבּוֹחַ לָהֶם וְנָחִים כֹּדֶת הַיּוֹנִים וְאַחֲרֵי כֵן
 יֵאָזְרוּ לִקְרֹב בְּגַד שִׁנְיָהֶם • כֹּאֲשֶׁר לֹא הָיָה לְתוֹשְׁבֵי אֶרֶץ כְּנָעַן שֶׁ
 וּפְקִיד יוֹדֵעַ לַעֲרוֹךְ מִלְחָמָה / וְכָל אִישׁ מֵהֶם חָסֵם בְּעֵינָיו עֲשֵׂה
 הַכֶּשֶׁר לִפְנֵי / וַיִּנָּפְסוּ לִפְנֵי חֵיל קָאֶרְטָה־אֶגָּא וַיִּנָּסוּ לִפְנֵי הֶם •

עוֹד לֹא נָחַ אֲנָשִׁי קָאֶרְטָה־אֶגָּא מִלְּהַלֵּם בְּסִיִּצְלִיעֵן וַיִּזְנוּ
 אֶת מִצְבֵּאָן שֶׁר לָבָא אֲשֶׁר נִשְׁאָר מֵהַמּוֹכִיס בְּמִלְחָמָה
 אִימִילְקָאן לִלְכֹת וּלְזוֹר עַל מַעֲסָאָא / וַיֵּאָזְרוּ דִּיאֲנִיזִיּוֹם לְקִרְבָּתוֹ
 וַיִּכְהוּ פֶּעַם אַחֵר פֶּעַם וַיִּקַּח עִידוֹ אֶת כָּל הָעָרִים אֲשֶׁר הָיוּ לְאֲנָשֵׁי
 קָאֶרְטָה־אֶגָּא בְּהָאִי • אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרָא אִיצְעֵטָאס מֶלֶךְ
 לַעֲנָשְׁטִיּוֹם עוֹד אֶת חֵיל קָאֶרְטָה־אֶגָּא לְהַלָּחֵם עִמּוֹ בְּעִיר זִירְאָקוֹם
 בַּעַת מֶלֶךְ דִּיפֶּפֶר־אִיגִיּוֹם שֶׁס * וַיִּשְׁלָחוּ וַיִּשְׁלָחוּ שָׂמָה אֶת
 מִצְבֵּאָן שֶׁר לָבָא • וַיְהִי רִיב בֵּין מִצְבֵּאָן וּבֵין אִיצְעֵטָאס /
 וַיַּעֲזוּבּ אוֹתוֹ וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב אֶל בֵּיתוֹ / וַיְהִי כִּרְאוֹתוֹ כִּי לֹא טוֹב הַדְּבָר
 אֲשֶׁר עָשָׂה בְּעֵינֵי אֲנָשֵׁי עִירוֹ / וַיֵּךְ אֶת נַפְשׁוֹ וַיָּמָת / כִּי יִרְאֶה
 מִפְּנֵי חַמַּת הָעַם / וַיִּקְוֶמוּ אֲנָשֵׁי עִירוֹ וַיִּקְחוּ אֶת נִבְלָתוֹ וַיַּתְּלוּהָ
 עַל עֵץ • וַיְהִי לְתַקּוּפַת הַשָּׁנָה וַיִּשְׁלָחוּ עוֹד אֶת חֵילָם אֶל
 סִיִּצְלִיעֵן תַּחַת פְּקוּדֹת שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֲדוּרְבָּאֵל וְדִיאֲמִילְקָאָר
 וַיִּכְּסוּ בְּשִׁימַעֲלֵעָאן אִישׁ קָאֶרְיִגִּט אֲשֶׁר שָׁלְחוּ עִמּוֹ לַעֲזוֹר אֶת יוֹשְׁבֵי
 זִירְאָקוֹם / אָף כִּי הָיָה רַב מִמֶּנּוּ / כִּי מִלֵּבֵד בְּגוֹרֶת הָאִשׁ הָיָה /
 הִנֵּה קָם רֹחַ סַעֲרָה וַיִּנָּשֶׁב בְּפָנֵי מַעֲרֶכֶת הָאוֹיֵב וַיִּשְׁלַךְ עֲלֵיהֶם
 אֲבָנֵי בָרָר וּבִרְקִיס רַב וַיְהוּמָם • אַחֲרֵי כֵן וַיִּשְׁלָחוּ עוֹד אֶת גִּיסְקָאָ
 לְהַלָּחֵם בְּשִׁימַעֲלֵעָאן / וַיִּנָּגֶף גַּם הוּא לִפְנֵי / וַיְהִי כִּי רָאוּ כִּי
 בָּעֲלוּ כָל מוֹמְתֵיהֶם לִבְנוֹת אֶת כָּל הָאִי / וַיַּעֲשׂוּ שְׁלוֹם וַיְהִי
 לָהֶם חֶלֶק מֵעֵר בְּפִתָּהּ הַמַּעֲרִבִית מֵהָאִי עַד נַחַל דִּיאֲלִיקוֹם
 וְנַחַל הַגְּבּוֹל •

אַחֲרֵי

אחרי הדברים האלה ויקם איש אחד מפקודי החיל / איש
עשיר וגדול באחיו / ושמו חנו / ויבקש להסב לו
כתר מלוכה / ויאמר בלבו להרוג כל קהל הוקנים ונכבדי
הארץ • ויועץ בראשונה לעשות במרמה / ויקרץ לכל נכבדי
הארץ ושריה אל משקה אשר עשה לבתו ביום חתונתה ויבקש
להמית את כל קהל הקרואים בסם המות אשר ישים לפניכם
במאכלם • אכן נודע הדבר ולא בא איש מהם אל המשקה •
בעת ההיא עשו חוק אשר לא יעשה איש עוד משקה גדול ולא
יקרא אליו כי אם מתי מספר / אבל לאיש הבליעל הזה לא
עשו מאומה / כי לא פורש הדבר לעין השמש / ואין מי קם
להעיד רשעתו בפניו • וירא חנו כי אסם ערמה / ויאמר
למלך ביד חזקה / וידבר על לב העבדים אשר בעיר ויקח לבם
במתנותיו וירק אותם כעשרים אלף איש / ויחן להם חרבות
בסתר / וילו אותם להרוג את כל אדוניהם בלילה אחד •
וידע גם הדבר ההוא / וינס חנו עס חילו ברוח והמליט אל
מגדל חוק • ויעברו ימים מעט' וישבו אנשי קארטהאגא את חנו
ויסרו אותו בשוטים / וינקרו את שתי עיניו / ויקלצו את
ידיו ואת רגליו / ויחזיקוהו במסמורות עלי עץ עד כי ילאה
נפשו • גם את בניו ובנותיו וכל אנשי משפחתו המיתו לפי
חרב / לבלי יקום אחד לקחת את נקמתו מהם / ולכל יויד
עוד איש להרשיע כמוהו •

השאר ברפים הבאים •

מכתבים שונים

הגהות שנים

אל כבוד עדת המאספים !

לדעתי כי אנשי אמת אחס ודורשי אמת / אנקש מכס להביא
בין כתני המאסף אשר תוליו לאור מדי חודש
בחדשו

(כה)

נחדשו להגדיל חנמה ולהאדירה בקרב עמנו (כועל ידכס ינודך
ומשכורתכס תהי שלמה) גם את שתי אלה אשר ראיתי להגיה
בספר הנחמד ראשית למודים לחברכם היקר והנכבד ר'
נרוד בר"ל לינדא . כי יען וביען הספר הזה נחמד מאוד
להשכיל / ונעוץ אני בו שימלא מהר בירי התלמידים אשר
ושאנו מהנאר הזה לרווח למאונס / על כן תאבתי מאוד לזרכו
מכל סיג / אף כי לא עלי המלאכה לנמור .

א

שער א § 4

„בקין ילא לנו השמש בנקר בקלה מזרחית לפונית / ויבוא
„לערב בקלה מערבית דרומית ובחרף ילא השמש על
„הארץ בקלה מזרחית דרומית / ויבוא לערב בקלה
„מערבית צפונית .“

אם כן למה יארכו הימים בימי הקיץ ויקצרו בימי החורף ?
הלא בזה ובוה תלך לעינינו ברכיע השמים מהלך
שזה ? כי מקלה מזרחית לפונית עד קלה מערבית דרומית
ק"פ מעלות הן / וכן גם מקלה מזרחית דרומית עד קלה
מערבית לפונית ק"פ מעלות / וכמו כן מאמצע פאת המזרח
עד אמצע פאת המערב / מקום זריחת ושקיעת השמש בימי
ניסן ותשרי / ויהיו א"כ יום ולילה תמיד שוים בכל עתי השנה .
אבל האמת שתבוא השמש בקיץ בקלה מערבית צפונית / ותבוא
בחורף בקלה מערבית דרומית / והסימן : כאשר בא כן ילא ;
והי' א"כ מהלך השמש ממעל לאופק שלנו בתקופת חמו"ר"ט
מעלות / ובתקופת טבת רק ז' מעלות / ובשתי תקופות
המשותפות ק"פ מעלות . וכן יעיד החוש .

ב

שער א § 6

„היותר קרוב אללנו (מכווני שבת) הוא ששים אלה
„פעם מרוחק השמש מאתנו / או קט"ד אלה מיליין
פרסאות

„פרסאות • “ ונגליון כחג „קרני אור יעופו בזמן
 „סקונדא אחת ר' אלפים פרסאות / וידוע ע"י חכמת
 „ההגדה כי הקרוב לארץ מכל כוכבי שבת רחוק כערך
 „ק"ן אלפים פרסאות מאתנו / וילטרכו א"כ קרני האור
 „מכוכב אחד עד יגיעו לעינינו דרך האור זמן ה' שנים • “

הבה יכלו נזה כמה קושיות •

(א) באמרו (שס § 9) היות מרחק השמש מן הארץ
 כ"ד מיליאן פרסאות • מה שהוא נכון באמת /
 יהיה א"כ הסך הכולל מזה המספר המוכפל ששים
 אלף פעם / קמ"ד רבוא מיליאן / וזה עשר
 פעמים יותר מהסך הנזכר בפנים המאמר •

(ב) יסתור הגליון את הפנים / באמרו שמרחק היותר
 קרוב מכוכבי שבת הוא כערך ק"ן אלפים פרסאות /
 ונלערך להגיה ק"ן רבוא מיליאן / כי לולי זה

(ג) יסתרו דברי הגליון עצמו בחוש / באמרו שקרני
 האור יעופו בזמן סקונדא אחת ר' אלפים פרסאות /
 ואעפ"כ ילטרכו ללכת דרך ק"ן אלפים פרסאות זמן
 ה' שנים •

(ד) ואף אחרי כן לא ילא החשבון כראוי / כי אם תלערך
 לאורך ר' אלפים פרסאות סקונדא אחת / ילטרכו
 א"כ לסך ק"ן רבוא מיליאן / שבע מיליאן וחמש
 מאות אלף סקונדן / שהם כערך ד' אלפים ופ"ג
 שעות / או פ"ו ימים י"ט שעות / אשר לא הגיעו
 עדיון לזמן רביעית שנה / ואף כי לזמן ה' שנים •

(ה) ידוע כי קרני אור השמש יבואו לנו בזמן ה' מנושין /
 שהם תפ"ד סקונדן / ובהיות המרחק ההוא כ' ד
 פרסאות / יעלה א"כ על כל סקונדא אחת לא יותר
 כי אם ג' אלפים פרסאות •

ולכן נגיה דברי הגליון כזה : קרני האור יעופו בזמן סקונדא
 אחת ג' אלפים פרסאות / ובהיות היותר קרוב לארץ
 מכל כוכבי שבת רחוק כערך ק"ן רבוא מיליאן פרסאות מאתנו /
 ילטרכו א"כ קרני האור עד יגיעו לעינינו מכוכב אחד ללכת
 דרך

דרך האור לערך שמי' ורביעית יום / שהוא כמעט שנה
תמימה / ומהאחרים אשר יתרחקו עוד ה' פעמים ויותר /
לא יגיעו הקרנים לנו כי הם בזמן ה' שנים ויותר . כ"ל .

רבים מהשניות האלה / ואפשר כלן / יאלו מהחם הדפוס
ואין להמחזר חלק בהן . אמנם אל המבקר חשים
מלתי / ואהו תלין משונתו . כי הוא אמר (במאסף להדש
חשרי תקמ"ט) לבחון את דברי הספר ע"פ כלן / ואם המלא
ימלא בו עוד איזה מחסור ושגיאה / יבינס לפני הקורא למען
יאל הספר על ידו נקי ומנופה כאשר היה בדפון המחבר .
אל הכברה אשר בידו חוריה גדולים מאוד מאוד ! וביותר
נדמה משפט הנקודות אשר לו לקורי עכבים / אשר הזבובים
הקטנים יתפשו בהם והגדולים יתמלטו . * * *

משלי מוסר

הערבי הרעב

ערבי אחד תעה צמודר / וילך דרך שלשת ימים לא מלא
מים לשקות / וגם צידה לא היה לו / כי אול הלהם
מכליו / ויהי ביום השלישי / והוא עיף ויגע מאוד / וישאל
את נפשו למות / וישא את עיניו וירא / והנה באר לקראתו
מאחד הבארות אשר ירבינו שם ארחות הישמעלים את גמליהם
להשקותם מים . וימהר וירוח את למאזנו / וישב שם לנח
מעט מהתלאה אשר מלאתהו בדרך / ולמען החליף כח לבגת
אל מקום מושב בני אדם . ויהי כשצתו וירא עוד והנה שק
קטן למולו שוכב למרגלותיו / וישלח את ידו ויקחהו / וישמח
האיש מאוד / כי במשאו והנה עגולים עגולים קטנים צמחו /
ויאמר אל לבו אכן תמרים הם / עתה אשקיע חמת הרעב .
ויפתח וירא ויועק ועקה גדולה ומרה : אהה ! אך פנינים
המה ! וישליכם מנגד .

(כח)

גם כסף גם זהב גם אבני יקר
אלילים המות לא יועילו .
כל הבושתים בהם יבושו ריקם
כי ביום עברה לא יעילו .

י - ל

למנצח בנגינות שירי תפארת תפארת
'הן לעושהן ה'ה החכם המפואר המשורר
הנעלה הרב מזה' נפתלי הירץ וויזל נ"י
מכתב

נפתולי אלהים נפתלת
נפתלי ! נותן אמרי שפר
נפתלת , מושביל ! גם יכלת
הוחק לעד על זה הספר .

י - ל

בקורת ספרים חדשים

מצעה תעתועים , יוסיר מחברת אנשים לצועים ,
פועלי און מעשי תעתועים , המתקדשים
והמטהרים במעשים זרים , וישימו עיניהם על ריעיהם
לפתוקם באמרי שפר , ככל הכתוב בספר . דפוס שיסעני'
(ל"ט דפיס שמינית העלה , מקחו 4 גר') .
כפי הנראה מפנים הספר הקטן הזה הנה הוא נדפס בעיר
העליזה פראנקפורט דמיין , וכאשר שמענו מאז כן
ראינו עתה בעינינו , כי קמו שם אנשים מתחכמים הולכים
אחרי ההבל והסלול , נותנים מעשר מן הכסף , וקרנפס עמל
ואון

ואון / עד שכבר באו לכלל שפכות דמים / כנעים מאמר ז"ל
 על כתוב לא חסיו ולא תגרעו / כדי שלא תגרעו / כל
 הוספה מביאה לידי גרעון / כן הדבר גם באנשים החסידים
 הא"ה נפשותם / אשר כבר מלא האלהים את עונם / במעשה
 שגרע לאחר מהם עם איש ישר וספל רוח / עשיר ונדיב לב /
 ר' א' ש' / הולך לקמו בתוך עמו / ובא עליו חולס
 חלום / (כי זה דרכם ככל למו להתנבא ע"י חלומות שוא אשר
 יפתרו פעם לעונה ופעם לרעה כפי העולה על רוחם /
 והכסף יענה את הכל) / ויאמר אל הנדיב הנ"ל / כי נראה
 אליו בחלומי שימות מהרה אם לא יפדה נפשו ויתן לו כפרו
 להתפלל בעדו / ויחדד האיש וילך אל ביתו ויחלה וימת /
 הני לזה קראו שם חסידים / יען כי עשו התועבה הזאת /
 חסד הוח עונם ילאו / ובכזה תנא על ראש הרחוקים מנהיגי
 הקהלה הנ"ל / אזהני אמת ושונאי תרמית אשר עמדו בפרץ /
 וקראו על האוילים האלה קול גדול / לגלות סרחונם / ולהודיע
 קלונם / ולא יספו להתנבא עוד במחנה העברים /

יפה עשה המחבר כתוב זאת זכרון בספר ושימה לעיני העם /
 למען תהי להם לעדה / לנלתי סוד מדרך הישר ימין
 ושמאל / וכמאמר המלך ז"ל / אולת אדם תיירף דרכו /
 כי מיד כשהוא נוטה מעט מדרך האמת / ולא יקח החכמה
 לקו והתבונה למשקולת ככל אשר הוא עושה / ילך תועה
 בארחות עקלקלות / ויתרחק יותר ויותר ממנה / ולא יוסיף
 עוד לראותה כל הימים / וכל אשר יפנה ירשיע /

אבן לא נבחר מאת המחבר כי לא מלאנו טעם במעט הדגש
 דרך דרש אשר הקריב בסוף מחברתו / אבל נתן זו
 מקום ללגים לאמור על זה כון המלך ע"ה באמרו / אכול דגש
 בני הרבות לא טוב / גם לא לרף כל אמרו וימליצו
 במדרך הדבור הנא ומליצה השלמה / כי ערבב שתי לבנות
 יחד / לשון ארמי ולשון עבר / אולי עשה זה לעונת ההמון
 הרגילים בך / ולמען עשותו שזה לכל נפש / בהיות שהן הן
 האריכין יותר לאותה אזהרה / כי באמת יש לאל ידו לחבר
 דברים טובים כנראה מאיזה מליצות בזה הספר / אשר נלגש
 פה לדוגמא /

קִנְיֹת בִּינָה בְּמַעוֹט יִשְׁנָה הַזֹּרֵי הַמִּזְרִים

בִּי הַחֲכָמָה נִקְנָה בְּעַמָּל לֵילָה

קִנְיֹת בִּינָה בְּחֶרֶבּוֹת יִשְׁנָה יֹרֵי הַמִּזְרִים *

בִּי יָבוֹא הַחֲזוֹן בְּחֵלֹם לֵילָה

* (הַמִּזְרִים הֵב' מִלֶּשׁוֹן שְׁמִיעוֹ כֹּחַ הַמִּזְרִים •

על מאמר חז"ל מיום שחרב בית המקדש

נשלח נבואה מן הנביאים ונתנה לשוטים

מַעַת הַחֲרָבָה קִרְיַת הַמִּזְעָדוֹת

תִּם הַחֲזוֹן סָפוּ יוֹדְעֵי עֲתִידוֹת

בִּי אֶבְדוּ חֲכָמֵי עִיר גְּאֻלָּם אִישׁ רוּחַ

אֶךְ מַעַת רַבּוֹ אֲוִילִים וְהִתְחַפְּרוּ

פְּרִצוּ הַחֲזוֹנִים וְהַמִּשְׁאֹרֹת נִבְּרוּ

בִּי הָאֲוִיל הַנְּבִיא מִשְׁנַע אִישׁ רוּחַ

ל - ע

תולדות הזמן

נעקק ממכתב פרמלעם ווערבל'ל לסועד הגדול

(אסמאבלע נאטיאמאלע) אשר איתן מושנו

בעת ההיא ווערזאל'ים בירת מלך נרפת •

(זכר לי אחרו חג של סבות חק"ן בין הערבים •)

צירי אמונים אשר שלחו קהלות ישראל הדרים במחוי מעין

עלומם ונאטרינגן נקשו מאת ראשי הועד הגדול לגשת

לפני

לפני כסאות למשפט דנית מועדס ולערוך לפניס עור את
 נקשתס / וכאשר יאל הדבר מאת הראשיס האלה לתת אותס
 להסיונ לפניס / קס אחד מילדי היסודיס הלא הוא האדון
 ר' בער אורשיל מנאנסי ציר נאמן ליושני ר'אשרינגן /
 ובידו מכתב ויקרא אותו לפניסס לאמור : איך בלתס נפש
 שולחיו לבקש מאת ראשי העיר / לתת גם לב עליסס ועל
 תחנוניסס אשר שמו כבד לעיניסס בכתב / למען הטיב את
 מזבס בארעותס .

אדוני !

הבה אהננו נלבים לפניסס היום נשס ה' הגדול והנורא אבי
 האמת ועושה השלום ; נשס ה' האלהיס אשר נתתו
 לאיש איש מברואיו מנת חלק בחלק בארץ / שס גם על שסס
 כלנו עול מלכותו לשאת חובו לב אחד ; ובשס יקרת
 האדם מבשר בראיו אשר היתה לשמחה זה מאות שנה / בנת
 ילדי אחד ראשי העמים לבנו ולמסיסה בכל גוי וממלכה אשר
 פוורו שמה ; למענסס התייננו היום להסביעכס / אדוני הארץ !
 לשס לב עליסס ועל רוע מזבס כי אומלל .

הגוי הזה נמאס מעס / נדכא ונחה עד לעפר בכל מקום /
 נכנע כל עת למשמעת מושליו מבלי הרים קול תלונה
 ופלות כה למרות ; הגוי הזה עומד כמטרה לחיי הביוון
 וקשחות הנאפה בכל העמים / תחת היוצו ראוי לשבת נעח
 תחת אל החמלה והחנינה ; עס ישראל הלוה / אשר שמו נקרא
 עלינו היום נבואנו להסתחוות לפני הדוס רגליסס / נושא עין
 אליסס / רווני הארץ ! להחיל מזדקתסס כי לא קשוב תחננו
 ריקס מלפניסס ; ואס רבה טרחנס ומשאכס בעבודתכס אשר
 אתס עמלים בו לטובת ארץ מולדתכס / לא יקטן גם הוא
 בעיניכס להטות לב לשולחנו / ולהאזין באזנים קשובות קול ענות
 חלוסה עולה לפניכס ממעמקים אשר הורדו שס המדוכאס
 האלה בעניותס .

לא נכבירה עליכס מלים / אדוני ! ואך למוחר דבר שפתיס
 להעריך לפני יקרת מעלתכס ענס נקשתינו ולחות כי
 בצדק משאלתינו / הלא המה ערוכים בכל וכתובים על ספר
 אשר כבד שמו לנגד עיניכס *

לו יבוא יום יברך ישראל את חסדכם לאמור : טובים המה
 הימים האלה מן הימים הראשונים אשר באנחנו בס מן
 הגדה אשר באה על נפשינו ; יבוא יום יושר מעלינו לעיף
 הכלימה אשר היה על פנינו זה ימים רבים ויהי לקרעיים ; יבוא
 יום וגוי בעין כל אדם כאז דבק ואהוב לנו ; האז ! הואיל
 וקחי סבת שלום ואהבה המשמחת אלהים ואנשים אשר עמלתם
 לפקוד על עמכם ; פרוסה גם עלינו ; יבואו נא דברי בריית
 זרופה להנות סיגי החוקים אשר סבלנו עלם עד הנה ;
 תלא נא כאז משפט חרותינו אשר למענו קראנו רבות ואין
 עונה ; ואשר למענו אנו מפילים תחנה היום ודמעותינו על
 לחיינו ; מי יתן והיתה זאת לנו מידכם / חסדכם יעמוד לנו /
 אדוני ! ומפועל כפיכם תהי לנו החסועה הזאת !

ויהי אחרי כלותו לדבר ויקם האדון ראש מדברי הועד הגדול
 (פרעידענט) ויען אותם בדברים האלה לאמור :

» אישי הועד הגדול הוה שמעו את דבריכם / ואין איש
 מסיר אוזנו משמוע בכל לב / כי כנים היסודות
 אשר עליהם נענעתם • דעו איפוא / כי בכל מאמצי כח נעמולה
 לדרוש ולחקור על דבר בקשכתם זאת / וישמח לבנו ויגל כבודנו
 בהיות לאל ידינו לקרוא דרור לאחיכם ולהושיבם על כני ההשקע
 וההחלטה / ואתם לכו לשלום והגידו את דברינו אלה בקרב
 אחיכם ! «

אחרי זאת הושינו את הלירים האלה על כסאות אלל במוט
 מושבם / ויתעצו להביא במשפט את דבר היהודים
 ומסאלותם ערם יכלו את האגיפה הראשונה הזאת •

כל הדברים האלה כתובים על ידי סופרי הועד הגדול
 ונחתמים בעצנתם הגדול ונצרוזלים כ"ו תשרי תק"ן •

ברלין

המלך יר"ם המשיך עוד חסדו על הרופא המובהק החכם
 המסופר האפראט ופראפעסר מרדכי הערץ /
 לקצוב בקף חקו מדי שנה בשנה חמש מאות ר"ט / חלף שנה
 הקובעל אשר יקחו המתחילים לשקור גדלתי החכמות / בשמעם
 למודין בחכמת הכניין / וחכמת הפזיק / וחכמת הרפואה
 בכלל (אשרעליישי אנטעקולאשעדיא) •